

CHANGING CANCER CARE

Bedre opsporing med liquid biopsies

PATIENTNÆR KLINIK

Blidlægernes mand i Nakskov

**NYE KURSER OM PRO,
BIVIRKNINGER TIL IMMUNTERAPI
OG MEGET MERE**

SKØNYT

UDGIVES AF

Sammenslutningen af Kræftafdelinger

Udkommer 4-5 gange årligt (I 2019 dog færre gange grundet barsel)

Oplag: 600

Udkommer også elektronisk

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør:

Mads N. Svendsen

Redigerende redaktør: Henrik R. Simonsen

Mail: hensi@regionsjaelland.dk

SKA's sekretariat

Sjællands Universitetshospital, Næstved

Onkologisk Afdeling

Ringstedgade 61

4700 Næstved

TRYK

Hertz Bogtrykkergården a/s

Telefon: 32 54 40 22

Mail: post@hertz.dk

DESIGN & GRAFISK TILRETTELÆGGELSE

Mayapapaya

Maya Ikeda Madsen

Mail: maya@mayapapaya.dk

FORSIDEILLUSTRATION

Mayapapaya

Ønsker du yderligere dokumentation, kilder eller andet ift. bladets indhold, kan du altid kontakte SKA på følgende adresse: hensi@regionsjaelland.dk

Enhver form for information, der stilles til rådighed i dette blad, er af orienterende karakter. SKA kan på ingen måde drages til ansvar for nogen skader eller gener, der måtte være en direkte eller indirekte følge af brugen eller misbrugen af informationer indeholdt eller forudsat i denne tryksag. Indhold i klummer m.m. er ikke nødvendigvis udtryk for SKA's holdninger og synspunkter.

SKA's hjemmeside:
www.skaccd.org

Find SKA på LinkedIn:
"Sammenslutningen af Kræftafdelinger"

SKA på Facebook:
www.facebook.com/SKACCD

SKA har rundet sit første år i Region Sjælland og der er meget at glæde sig over. En lang stribe af kurser har haft fuld søgning, alle kurser er gennemført med flot fremmøde og gode evalueringer. Vores multidisciplinære kursus *Palliation til ikke-onkologisk personale* måtte gentages grundet stor efterspørgsel. Som fungerende leder glæder jeg mig også over, at sekretariatet består med de samme medarbejdere, der var med til det første stiftende møde på SUH, Roskilde. Ved omfattende organisationsforandringer sker der ofte en stor udskiftning af personalet; det har ikke været tilfældet med SKA. Et år senere kan SKA rapportere om en grundig opfølgning på de ønsker til multidisciplinære kursusområder, som repræsentantskabet fremførte til det første møde. Repræsentantskabet rummer repræsentanter fra klinikker i Region Sjælland, der arbejder med kræftpatienter, populært kaldet MDT-partnerne. De havde ønsket kurser i palliation, forløbskoordinering, MDT-samarbejde og intro-kurser til yngre læger med interesse i multidisciplinær kræftbehandling. Alle disse kurser er som noget nyt i SKA lavet på opfordring af kirurger, patologer, gynækologer, medicinere og andre specialer.

Stadig er der åbne spørgsmål i forhold til den videre drift af SKA. Med en strammere økonomi er SKA nødt til at spille med åbne kort i en tid med skærpet habilitetspolitik. Medicinalindustrien er en attraktiv samarbejdspartner i forhold til at skaffe den nødvendige økonomi til at gennemføre de kurser og aktiviteter,

som SKA er sat i verden til. SKA er, og har altid været, en faglig, uafhængig garant, når det kommer til programlægning af kurser og symposier, også selvom enkelte programmer bærer et logo fra et medicinalfirma. Sådan er det med eksempelvis det traditionsrige Post-ASCO Symposium, og sådan vil det også være med flere kurser fremover. SKA har erfaringen, håndlaget og kontakterne til at sikre, at et kursus om et givent emne altid vil repræsentere uafhængig faglig formidling.

Danmark samler sig i stigende grad på tværs af landet omkring arbejdet med kræftpatienterne. Derfor var det også opløftende med SKA-briller på at deltage i Danske Kræftforskningsdage 2019. DCCC står stærkt, og der er fuld opbakning til nationale protokoller og et skærpet nationalt samarbejde om forskning og udvikling. Kræft-Danmark, herunder Sundhedsstyrelsen, arbejder som SKA med en stigende erkendelse af, hvor vigtigt MDT-samarbejdet er for fagligheden og kvaliteten af patientens møde med systemet. Og DCCC er langt hen ad vejen den forskningsmæssige overbygning af MDT-samarbejdet i dagligdagen. Professor, overlæge og DMCG-formand Michael Borre skriver i dette SKA NYT om sin oplevelse af samarbejdet mellem DMCG'erne og DCCC, som det udfoldede sig til Danske Kræftforskningsdage 2019. SKA arbejder videre med de nationale strømninger i ryggen. Vores mission er at skabe en stærk national formidlingsplatform for den faglige viden, som samles under DCCC og i DMCG'erne.

Mads Nordahl Svendsen
ledende overlæge, Onkologisk Afd, SUH,
lægelig leder, SKA

VIDENSKAB
+ KLINIK

SAMFUND
+ MENNESKER

SIDEN SIDST
+ INDTIL NÆSTE GANG

Danske Kræftforskningsdage 2019
Side 4

**Liquid biopsies:
Changing Cancer Care**
Side 8

**Kræftsygepleje-
uddannelsen udruster
personalet, men savner
samspil fra klinikken**

Side 10

**Blidlægernes mand i
Nakskov**
Side 14

**FRA MIT HJØRNE:
Michael Borre, DCCC**
Side 18

**Veloverstået
repræsentantskabs-
møde**
Side 25

SKA-kurser
Side 27

ONKO KORT

**ESMO 2019:
Mårettet terapi bremser udviklingen af
fremskreden prostatacancer**

PARP-inhibitoren olaparib forsinket sygdomsprogression blandt patienter med metastaserende prostatacancer med fire måneder i forhold til ny hormonel behandling, viser resultater fra PROfound-studiet fremlagt på ESMO 2019, ifølge Dagens Medicin./SKA

ONKO KORT

ESMO 2019:

Er nye kræftlægemidler pengene værd?

Mange nye typer medicin tilfører kun lille merværdi for patienter sammenlignet med standardbehandlingen. Det viser to studier – præsenteret på ESMO Congress 2019 – af sammenhængen mellem klinisk gevinst og pris i Europa og USA. "Fordi et stof er nyt, behøver det ikke være bedre," siger en af de ansvarlige for det ene af studierne./SKA

DKD 2019: forskningspris med fokus på formidling

To glade poster-vindere fik deres pris særligt på grundlag af levende og innovativ formidling af deres stof.

HENRIK REINBERG SIMONSEN, informationsmedarbejder, SKA

DKD 2019 havde en såkaldt 'markedsplads', hvor DMCG'er, patientforeninger, mindre forskningscentre og andre spillere inden for dansk kræftbehandling havde hver deres stand med henblik på netværk og udveksling. På førstedagen var der ligeledes en stribe poster-præsentationer, hvor 167 posters blev præsenteret. På samme måde som at en workshop var viet til forskningsformidling, gik poster-prisen ligeledes til den stærkeste formidling. De to posters udvælges af bedømmelseskomiteen "ud fra den visuelle præsentation af det faglige indhold og ikke mindst den mundtlige formidling", skrev DCCC op til det store møde i Odense.

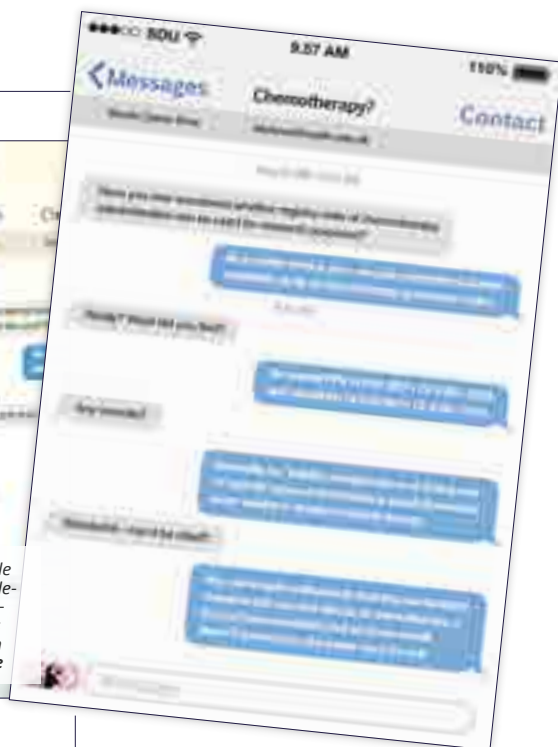
Psykolog modtog den ene af priserne

Fredag blev to formidlings-skarpe vindere så kaldt op på scenen af juryens repræsentanter, professor Claus Lind-

Posteren skal illustrere en mobiltelefon og en samtale mellem forskeren og en samarbejdspartner eller kollega. Hermed bliver forskningen fremstillet i hverdags-sprog. "Ved siden af min poster havde jeg handouts med mit abstract i klassisk format," forklarer Martin Broe til SKA NYT. Fotos: DCCC og Martin Oskar Broe

bjerg Andersen og patient-repræsentant, cand.psych. Randi Krosgaard, der begge sidder i arrangements- og bedømmelseskomiteen.

"Beverley Lim Høeg præsenterede sin poster klart og på en meget spændende måde. Hun er en stærk og meget levende formidler" lød det således fra podiet, hvor den glædestrålende ph.d. fra Kræftens Bekæmpelse snart stod med en check på 5000 kr. og en buket blomster.

Studiet, som er et samarbejde med Cochrane, er en omfattende sammenligning af forskellige opfølgingsstrategier for kræftoverlevende efter afslutning af behandlingsforløb. Studiet er endnu ikke publiceret, men resultaterne kommer til at belyse effekten af forskellige opfølgingsstrategier på blandt andet overlevelse, recidivopsporing og symptomer som angst og depression, lyder det i DCCC's udtalelse.

Jeg synes, det var et spændende program med stor bredde og samtidig god mulighed for netværksdannelse. Kunne dog godt have tænkt mig at diagnostik havde haft en lidt større plads.

Peder Fabricius, ledende overlæge, Medicinsk Afdeling, SUH

"Beverley Lim Høeg præsenterede sin poster klart og på en meget spændende måde. Hun er en stærk og meget levende formidler", lød det fra DCCC. Foto: DCCC

Innovativ poster fra klinisk farmakologistuderende

Dagens anden vinder var Martin Oskar Broe, der studerer klinisk farmakologi ved SDU og således efter kongressen kunne hjemtage sin check og buket på cykel. Han præsenterede et valideringsstudie, som ifølge DCCC kan bidrage til at drive klinisk epidemiologisk forskning i Danmark videre. Hans omfattende anvendelse af data fra landspatientregistret udmundede ifølge juryen i "en rigtig god præsentation, der udnytter mulighederne i posterformatet på en innovativ og utraditionel måde" –og med et stærkt blikfang, der umiddelbart

ligger langt fra onkologiens grafer og kurver.

Formidling er blevet vigtigere

SKA NYT fangede de to stadig lidt paffe vindere, efter de havde modtaget klap-salven fra de omkring 500 fremmødte i Odense. Formidling er vigtig for psykologen Beverley Lim Høeg, da man laver meget patientnær forskning i hendes afdeling, Livet efter Kræft, i Kræftens Bekæmpelse. "Det er vigtigt, for ofte har patienterne meget svært ved at forstå det, vi siger, ikke mindst i epidemiologisk forskning".

Validity of chemotherapy procedure codes in the Danish National Patient

Martin Oskar Broe, prægraduat forsker
Forskningsenheden for Klinisk Farmakologi og Farmaci, SDU og OUH

Follow-up strategies after primary cancer treatment in adult cancer survivors

a systematic review and meta-analysis
Beverley Lim Høeg, ph.d. studerende, psykolog
Livet efter Kræft, Kræftens Bekæmpelses Center for Kræftforskning

"Min vejleder har gjort rigtig meget ud af vejledning, ikke nødvendigvis til patienter men til andre forskningskollegaer, understreger Martin Oskar Broe.

"Ellers bliver vores forskning bare i vores afdeling", siger den kandidatstuderende, der oplever poster-prisen som en stor anerkendelse.

Har formidlingens rolle ændret sig?

"Ja, helt klart", svarer forskerpsykologen fra Kræftens Bekæmpelse. "Folk har adgang til alt via Google nu. Før havde forskeren altid ret. Det har man ikke mere".

FORTSÆTTES PÅ NÆSTE SIDE

"Jeg synes, det var nogle spændende dage i Odense med en bred gruppe af deltagere - topledere, forskere, klinikere og patientforeninger. Men bredden er også en udfordring, hvis det skal være relevant for alle. Man kunne overveje flere parallel-sessioner, som man efter interesse kunne deltage og netværke i, men selvfølgelig også fælles sessioner. Jeg savnede nok lidt hæmatologisk indhold på kræftforskningsdagene, men vi kunne også have været flere, jeg talte vel et par håndfulde i alt.

Mikkel Helleberg Dorff, ledende overlæge, Hæmatologisk Afdeling, SUH

Danske Kræftforskningsdage havde over 500 deltagere. Foto: Rune Borre-Jensen

”Og der er MERE forskning” supplerer den anden vinder, ”så man skal skille sig ud, da der er så meget godt.”

”OG der er så meget dårligt, som folk også tror på, fordi de har læst om det via Google”, tilføjer Beverley Lim Høeg.

”Som ph.d.-studerende på vej ind i forskningens verden er det utrolig værdifuldt at få et indblik i hvilken forskning, der er i gang nationalt. Det åbner muligheder for netværksdannelse og samarbejde på tværs af landet, hvilket ellers kan være udfordrende. Emnerne til sessionerne var alle højaktuelle med mange fine præsentationer. Jeg fandt især sessionen ”Cancer care for the ageing population” interessant, den skabte også en fin debat efterfølgende.”

*Malene Støchkel Frank, reservelæge,
ph.d.-studerende, Onkologisk afdeling, SUH*

Forskere fra SUH arrangerer verdenskongres i København

Den fjerde verdenskongres i elektroporation afholdes i København i 2021 og arrangeres af professor Julie Gehl og humanbiolog, ph.d. Stine Krog Frandsen fra Klinisk Onkologisk Afdeling, SUH.

Forskere fra Sjællands Universitetshospital – overlæge, professor Julie Gehl og ph.d. Stine Krog Frandsen – er arrangører af den næste verdenskongres i elektroporation, der kommer til København i 2021.

”Elektroporation er gået fra at være en eksperimentel behandlingsform til nu at bruges bredt i mange behandlinger. Selv har jeg arbejdet med det i 25 år, og det er stort, at verdenskongressen nu kommer til København. På SUH har vi en

del projekter i gang og flere på vej”, siger overlæge, professor Julie Gehl.

Elektroporation er en metode til kræftbehandling, der ved brug af elektriske impulser åbner sprækker i de enkelte kræftceller, så eksempelvis kalk kan trænge ind i kræftcellerne og dræbe dem. Det har vist sig, at kalk er særdeles effektivt til at dræbe kræftceller i kombination med strøm med meget få bivirkninger tilføje. /SKA

Læs om professor Julie Gehls forskning i elektroporation i SKA NYT 2018-2.

Alle tidligere numre kan findes på www.skaccd.org

Elektroporation er gået fra at være en eksperimentel behandlingsform til nu at bruges bredt i mange behandlinger. Foto: Colourbox.com

Foto: Colourbox.com

MDT for personlig medicin

Genomisk profilering og eksperimentel kræftbehandling vendes nu på landsdækkende konferencer. Rigshospitalet og AUH har været initiativtagere.

Rigshospitalet, Herlev Hospital, Vejle Sygehus, Aarhus Universitetshospital og Aalborg Universitetshospital har sidste år indledt en landsdækkende, ugentlig MDT-konference for personlig medicin. Her forsøger de deltagende at finde 'druggable targets' til kræftpatienter, der ikke længere har effekt af standardbehandling. Hvis der ikke er 'druggable targets', forsøger man typisk med et fase I-forsøg, som ikke er målrettet patientens genprofil. Patienterne drøftes mellem de afdelinger i landet, hvor der udfø-

res udvidede genanalyser "for at dele ekspertisen og sikre, at man får overvejet alle protokoller," siger overlæge, ph.d. Kristoffer Staal Rohrberg fra Fase 1 Enheden, Rigshospitalet til SKA NYT.

Afsøge mulighed for potentiel behandling

"Det, vi kan tage stilling til, er, om der er en potentiel behandling. Så er det op til de behandlende læger, som er eksperter på deres enkelte diagnoseområde, at vurdere, om det er det rigtige tidspunkt.

Eller gøre det i fællesskab med os," siger Rohrberg. Onkologi, hæmatologi, pædiatri, molekylærbiologi, farmakologi, bioinformatik, patologi og klinisk genetik er alle specialer, som kan være repræsenteret til konferencerne. Rigshospitalet har haft deres egen genomiske MDT siden 2013, men den er altså fra nu af landsdækkende i udgangspunktet. Region Sjælland deltager ikke, da kandidater til genomisk profilering og eventuel eksperimenterende behandling p.t. sendes ind til Region Hovedstaden. /SKA

ONKO KORT

ESMO 2019:

Dobbelt immunterapi til NSCLC

Førstelinjebehandling med en kombination af to immunterapier, nivolumab og ipilimumab, forbedrer den samlede overlevelse i en undergruppe af patienter med avanceret NSCLC med 2,2 måneder sammenlignet med kemoterapi. Det viser resultater fra det globale fase III-studie CheckMate-227 præsenteret på ESMO i Barcelona. /SKA

ONKO KORT

Algoritme muliggør forbedret forskning i tilbagefald hos kræftpatienter

Tidligere kræftpatienter har størst risiko for tilbagefald de første tre år efter raskmelding og patienter ringer ofte mere til lægen allerede flere måneder inden en ny kræftdiagnose bliver stillet. Det viser forskning fra Aarhus Universitet, der har baseret sig på en ny algoritme, baseret på danske sundhedsdata. /SKA

Ph.d.-projekt på SUH: Bedre opsporing med liquid biopsies

Med blodprøver frem for invasive biopsier kan man på én gang forenkle og forbedre diagnostikken. Studiet er del af det transnationale samarbejde Changing Cancer Care, der har Region Sjælland som midtpunkt.

HENRIK REINBERG SIMONSEN, informationsmedarbejder, SKA

Liquid biopsies' undersøges i øjeblikket indenfor flere kræftformer og forventes i det hele taget at ændre diagnostik og behandling af kræftpatienter i de kommende år. Foto: Colourbox.com

Liquid biopsies – cirkulerende tumor-DNA udskilt fra kræftcellerne og oprenset fra helt almindelige blodprøver – kan blive et yndet værktøj til måling af behandlingsrespons i en nær fremtid. I hvert fald kan ph.d.-studerende, reserve-læge Malene Frank fremvise spændende foreløbige resultater fra sit ph.d.-projekt, der er del af Region Sjællands nye transnationale projekt omkring patientnær og innovativ kræftforskning, Changing Cancer Care. Patientperspektivet i det akademiske studie er så håndgribeligt, at TV2 Øst allerede har været på besøg hos Malene Frank og høre om forskningen forud for, at SKA NYT banker på hendes dør.

80 nydiagnosticerede patienter med avanceret NSCLC i enten kemo- eller immunterapeutisk behandling er indtil videre inkluderet i Malene Franks prospektive studie, der skal undersøge muligheden for mere dynamisk måling af

behandlingsrespons via flydende biopsier. Ved at detektere svigtende behandlingseffekt tidligere kan man afbryde dyre, effektløse behandlinger og undgå unødvendige bivirkninger til gene for en allerede hårdt udsat patientgruppe, der traditionelt er forbundet med dårlige prognoser. Ved at anvende flydende biopsi som alternativ til re-biopsi skåner man ligeledes patienter for endnu et invasivt indgreb. 'Liquid biopsies' undersøges i øjeblikket indenfor flere kræftformer og forventes i det hele taget at ændre diagnostik og behandling af kræftpatienter i de kommende år.

Lovende iagttagelser

Nogle af de første analyser, Malene Frank fremviser for SKA NYT på et par powerpoint-slides, viser lovende nytte af flydende biopsier. Den registrerer helt fornuftigt og forventeligt fald af ctDNA i blodet efter neurokirurgisk indgreb i forbindelse med cerebrale metastaser,

Changing Cancer Care: Region Sjælland samarbejder med den store nabo i syd omkring innovativ kræftforskning

Sjællands Universitetshospital står i spidsen for et dansk-tysk samarbejde, som skal udvikle morgendagens kræftbehandling. Changing Cancer Care står på skuldrene af det nyligt afsluttede InnoCan-projekt, hvor forenklingen af kræftbehandlingen var i fokus. Projektet retter sig overvejende mod at rykke behandling og diagnostik tættere på patienten. Changing Cancer Care består af epidemiologer, klinikere, sygeplejepersonale, universitetsforskere og virksomheder på tværs af den transnationale programregion, og "demonstrerer potentialet og potensen der opstår, når flere institutioner på tværs af landegrænser går sammen om at løse grænseoverskridende problemer", som der står i projektpapiret. Changing Cancer Care løber til 2021 og er tildelt Interreg-tilskud. Overlæge Niels Henrik Holländer fra Onkologisk Afdeling i Næstved er lead partner.

lige som et andet resultat viser, hvordan sygdomsprogression bliver fanget af blod-biopsien på et tidspunkt, hvor CT-scanningen ingen progression har detekteret. Blodprøverne bliver foretaget før hver ny behandling hver tredje uge, efter endt behandling hver fjerde uge. 150 patienter med avanceret NSCLC skal i alt gennem Malene Franks studie. Deres cancer må ikke bære EGFR/ALK/ROS-

1 mutationer og de skal være egnede til systemisk behandling, hvad performance status og komorbiditet angår. Malene Frank har sammen med en række andre kollegaer fra Onkologisk Afdeling i september måned været til 'general assembly' i Lübeck og fremvise de lovende første resultater til hele forsamlingen af danske og tyske samarbejdspartnere i Changing Cancer Care.

Studie med flere søjler

Changing Cancer Care handler om kræftforskning på tværs af den dansk/tyske grænse. Malene Frank samarbejder med Michael Forster fra Institut für Klinische Molekularbiologie, Universitätsklinikum Schleswig-Holstein omkring en andet søjle i hendes ph.d.-studie, der omhandler prædiktive genprofiler. Den tyske molekylærbiolog skal hjælpe SUH-forskeren med at udføre analyser på en subgruppe af 10 patienter med henblik på at udforske potentielle modstandsmekanismer i cancercellerne under behandlingen.

Kræftplan IV-midler til forskning i kræftudredning i Region Sjælland

Overlæge og forskningslektor Uffe Bødtger og Medicinsk Afdeling på Næstved, Slagelse og Ringsted sygehuse har modtaget en 3-årig bevilling på 3,8 millioner kroner fra Kræftplan IV til ph.d.-projekter, som skal bidrage med forskning i, hvordan man kan optimere udredningen af mistænkt kræft i lunge og lungehinder.

Det er "meget positivt, at Kræftplan IV nu har tildelt en stor bevilling til forskning i forbedret udredning af mistænkt kræft i lunge og lungehinde. Disse to kræftformer er begge forbundet med mange symptomer og kort levetid", siger overlæge Uffe Bødtger. Han skal sammen med to andre seniorforskere og tre yngre læger forske i, om nye udredningsmetoder kan forkorte og forsimple udredningen, således at patienterne skal igennem så få og skånsomme undersøgelser som muligt. Projektet foregår i samarbejde med seniorforskere på Sjællands Universitetshospital, Roskilde og Odense Universitetshospital.

"Målet er at inddrage alle nødvendige specialer og faggrupper i projektet, så forskningen omfatter alle aspekter af udredningen. Det betyder, at projektet både vil belyse om kræftudredningen forbedres af nye teknikker såsom scanningsmetoder, kikkertundersøgelser og måling af nye molekyler i blod eller væv, men også afklare patienternes oplevelse og tilfredshed i den belastende udredningsfase, hvor kræftmistanken nager", siger Uffe Bødtger.

Målet er at inddrage alle nødvendige specialer og faggrupper i projektet, så forskningen omfatter alle aspekter af udredningen, siger Uffe Bødtger. Foto: Region Sjælland

Kræftsygeplejeuddannelsen udruster personalet, men kræver samspil fra klinikken

Selvom man tager masser af lærdom med sig fra en efteruddannelse som kræftsygeplejerske, kan det være svært at tage de nye kompetencer i brug tilbage på afdelingen.

HENRIK REINBERG SIMONSEN, informationsmedarbejder, SKA

Sygeplejerske Lene Armstrong fra stråleterapien i Næstved er ikke i tvivl om sit udbytte af specialuddannelsen i kræftsygepleje. "Jeg fik meget ud af det fagligt. Jeg fik nogle andre indfaldsvinkler til at se og møde patienten" Lene Armstrongs positive oplevelse rimer godt med de interview-cases, uddannelsen selv har fået udarbejdet: Sygeplejerskerne afslutter

fået noget motivation og engagement. Noget mere viden om hvad der er oppe i tiden", siger ledende oversygeplejerske Helle Gert fra Onkologisk Afdeling, SUH. Og sådan er oplevelsen i flere regioner. "De efteruddannede sygeplejersker får nye arbejdsopgaver, som medlemmer i tværgående arbejdsgrupper, som tovholdere på sygeplejekonferencer, som dele

bruge uddannelsen i klinikken. "Det er svært at få de faglige intentioner med hjem og gøre noget godt med dem", siger Lene Armstrong også om uddannelsen, som hun blev færdig med i 2017.

"det er jo også klinikere, som er stolte af deres erhverv og faglighed, som tager denne uddannelse. Som vil gøre en forskel. Der hvor det ikke lykkes, er, hvor de skal ind i en klinik i den gamle rolle som før."

forløbet bedre rustet til en lang række opgaver i klinikken. Patientkommunikation, senfølger, ernæring, social ulighed. Man er bedre rustet til at tage faglige diskussioner med de øvrige faggrupper, herunder lægerne. Man kan ryste lidt til praksis fra et sygeplejefagligt ståsted. "Vi får nogle sygeplejersker tilbage, som har

af projektgrupper", fortæller oversygeplejerske Ditte Therkildsen fra OUH, hvor hun er oversygeplejerske på Hæmatologisk Afdeling X.

Nye græsgange

Det er dog som om, at man som ledelse ikke er helt klar over, hvordan man skal

Specialuddannelse i kræftsygepleje

For sygeplejersker med minimum to års erfaring og dansk autorisation.

Med uddannelsen i kræftsygepleje er man ifølge Københavns Professionshøjskole "opdateret på den nyeste viden inden for pleje og behandling af kræftpatienter"

Funktionsområdet omfatter:

- Klinisk sygepleje
- Koordinering
- Tværfagligt og tværsektorielt samarbejde
- Kvalitetsudvikling og undervisning

Uddannelsen findes i København og Aarhus, løber over 1,5 år og svarer til 60 ECTS-point.

Hun er den eneste i afdelingen, som har taget uddannelsen, så den nødvendige sparring kan være svær, oplever hun. "Det kræver meget fokus fra både ledere og medarbejdere at fastsætte, hvordan kompetencerne skal anvendes fremadrettet", medgiver Helle Gert også til SKA NYT. Tina Lanther, ledende oversygeplejerske fra Hæmatologisk Afdeling på SUH, oplever, at man i ledelsen er "famlende" i forhold til, hvilken opgaveportefølje uddannelsen skal udmunde i. Og så står man pludselig med et efteruddannet personale, der søger andre stillinger i både sekundær og primær sektor, oplever både Helle Gert og Tina Lanther.

Uddanner ind, ikke ud af klinikken

SKA NYT har besøgt Københavns Professionshøjskole og de uddannelsesansvarlige, lektor Jette Lund Witt og adjunkt Maria Moll Cronwald. "Vi uddanner ind i, ikke ud af klinikken" slår Maria Cronwald fast over en kop kaffe.

"Men for nogle er en uddannelse som denne en mulighed for noget andet. Men det er jo også klinikere, som er stolte af deres erhverv og faglighed, som tager denne uddannelse. Som vil gøre en forskel. Der hvor det ikke lykkes, er, hvor de skal ind i en klinik i den gamle rolle som før.

FORTSÆTTES PÅ NÆSTE SIDE

Det kræver fokus fra både ledere og medarbejdere at fastsætte, hvordan kompetencerne skal anvendes fremadrettet.
Foto: Region Sjælland

Stigende multi-disciplinær tendens på efteruddannelsen

Neurologi, gastro, øre-næse-hals og andre specialer er også med på specialuddannelsen i kræftsygepleje. 60 % kommer stadig fra de gængse kræftrelaterede specialer, altså onkologi, hæmatologi og stråleterapi. Men øvrige specialer er stigende til stede i uddannelsen. "Sygeplejersken på neurologisk behøver noget specialviden for at kunne tage sig godt af kræftpatienten med hjernetumor", siger Jette Lund Witt. "De giver en god sparring og indblik i hinandens specialer", fortæller de ansvarlige bag uddannelsen.

Og det kan sætte nogle tanker i gang. De kan gøre noget andet, et andet sted." Flere fra det foregående hold har da også forladt onkologien og søgt ud i primær sektor, beretter kursuslederne.

Kan klinikledelsen gøre noget bedre?

"Sygeplejerskerne kommer tilbage i det samme. Og sygeplejersker ønsker specialfunktioner", fortæller Jette Lund Witt, der også oplever store forskelle i, hvordan klinikarbejdet sideløbende med efteruddannelsen bliver tilrettelagt på de forskellige afdelinger. For nogle sygeplejersker bliver efteruddannelsen noget, der skal klemmes ind mellem et

skema, der er lige så stejlt som til daglig. "Det er hårdt for de studerende, der ikke får den fornødne tid til at studere kræftsygepleje, men jeg ved også godt, at tjenestetidsplanen for afdelingen er en udfordring", siger Jette Lund Witt. "Måske ligger den også hos os selv. Måske skal vi invitere klinikken mere ind i uddannelsesrummet", reflekterer uddannelseslederne på deres fælles kontor på Tagensvej nær Rigshospitalet.

Et generelt problem

På Næstved Sygehus er Lene Armstrong blevet en mere engageret kliniker af uddannelsen. Så for hende har uddannelsen

ikke medført trang til nye græsange. Og uddannelsen har styrket hende i forhold til at være hovedansvarlig sygeplejerske på hoved-hals-området. "Uddannelsen er mere rettet til klinikere end andre lignende uddannelser, der også findes", mener Lene Armstrong. "Når sygeplejersker efteruddanner sig, får de lyst til at prøve noget nyt", reflekterer Helle Gert. "Det gælder ikke kun for denne uddannelse, men det er selvfølgelig et problem. Sygeplejersker med specialuddannelse bliver bare attraktive, både i andre kliniske afdelinger og i primær sektor."

Roskilde-sygeplejerske bag ny bog om onkologisk sygepleje

Håndbog i sygepleje: Onkologi udruster studerende og nyuddannede sygeplejersker til pleje af onkologiske patienter. Bogen er skrevet af sygeplejerske Anne-Dorte Krapper fra Onkologisk Afdeling, SUH, Roskilde og baseret på en blanding af eksisterende litteratur og teori samt forfatterens praksiserfaring gennem 15 år på en onkologisk afdeling.
/SKA

Tal der tæller

---

62 %

af danske overlæger siger, det er blevet vanskeligere
at forske på hospitalerne

Kilde: Rapport fra Overlægeforeningen, refereret i Politiken

Grafik: Mayapapaya

Blodlægerens mand i Nakskov

Hæmatologisk Afdeling på SUH sender 1-2 gange om måneden en læge til Nakskov for at give ekstra nærhed til patienter med blodsygdomme.

HENRIK REINBERG SIMONSEN, informationsmedarbejder, SKA

”Alt tyder på, sygdommen er fuldstændig i ro”. Denne sætning, eller variationer over samme tema, kan ledende overlæge Mikkel H. Dorff levere gang på gang denne fredag formiddag i Nakskov.

Hæmatologisk Afdeling, Sjællands Universitetshospital rykker 1-2 gange om måneden til en udpost på Nakskov Sundhedscenter, hvor en læge kan udføre konsultationer med en række lokale patienter – mest patienter i kontrolforløb, tabletbehandling og med stabilt blodbillede. ”Patienterne ved godt, at hvis de skal have intravenøs behandling, så foregår det i Roskilde”, siger den hæmatologiske overlæge, der dog også er opmærksom på at lægge eksempelvis scanninger og blodprøver så lokalt som overhovedet muligt for de hæmatologiske patienter i Region Sjælland. ”Vi har et godt samarbejde med de medicinske

afdelinger i Region Sjælland”, siger Mikkel H. Dorff, mens vi suser i hans sorte Citroën fra Roskilde station til Nakskov Sundhedscenter, der i 2011 lukkede som traditionelt sygehus og har til huse i klassisk smukke gule bygninger.

Til gavn og glæde for patienter

Afstand er vigtig i sundhed. Både i den politiske debat og i den kliniske praksis. Som Hæmatologisk Afdelings udsendte mand til Nakskov når man ikke at deltage i morgenkonferencen. Derudover kan man nå 12 patienter på en dag i det lollandske, ”Det er næsten lige så mange, som vi kan nå i Roskilde, nok kun 1-2 patienter mindre”, fortæller Mikkel H. Dorff. Hans kalkule rimer godt på Region Sjællands slogan om at være til for borgeren: Ved at tage en række patienter ude i lokalområdet kan 1 læge nøjes med at tage køreturen på 1 time

og 3 kvarter, i stedet for at, i snit, 10-12 overvejende ældre patienter skal med Flextrafik, Falck eller anden transport samtlige 150 kilometer til Roskilde for en rutinekontrol en sådan helt almindelig fredag i september. Mikkel H. Dorff tager denne fredag en tur sydpå for at lette presset efter sommerferien: Normalt er det Afdelingslæge Rasmus Heje Thomsen, der låner den lille konsultation med udsigt til store sukkersiloer.

Ingen af formiddagens patienter præsenterer som sagt alarmerende symptomer på opblussen eller tilbagefald af deres respektive blodkræftsygdomme. SKA NYT får muligheden for at spørge dem til deres tilfredshed med Nakskov-ordningen, efter Mikkel H. Dorff har drøftet leukocytter, lymfeknuder, sygdomshistorie og generel velvære med patienterne. Adspurgt om Nakskov-ordningen veksler

patienterne mellem mild indifferens og eksplicit taknemmelighed fra en pårørende. "Det er dejligt. Vi bor lige ved siden af. Det kan ikke være finere", siger Lykke Galdyn på 79, som nu har sin behandling for lymfekræft tre år på afstand. Hun dør med gigtproblemer, så den tidligere kræftdiagnose er nærmest blevet noget sekundært.

Nærhed skal prioriteres fra politisk hold

Elly Rasmussen bor i Maribo og går til tjek hvert halve år, efter hun var igennem et voldsomt sygdomsforløb, der involverede miltoperation, højdosiskeemo og autolog stamcelletransplantation – en behandling, SUH har hjemtaget med succes siden 2014. Alt ser fint ud nu, og Elly Rasmussen roser både Nakskov-ordningen og stemningen og personalet på Hæmatologisk Afdeling: "Det kører bare helt efter bogen", siger hun til SKA NYT.

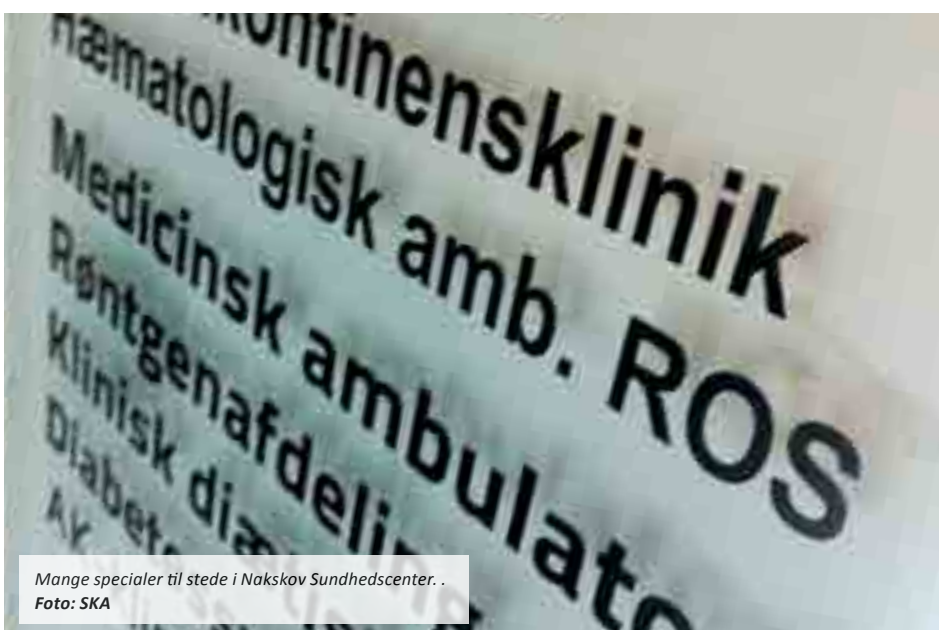
Mikkel H. Dorff glæder sig over den gode respons, når vi sidder i bilen om eftermiddagen og GPS'en nu peger i stik modsatte retning. Samtidig er han påpasselig med at sætte et lignende tilbud i søerne i eksempelvis Kalundborg, 70 kilometer fra Roskilde. "Lægerne skal være med til det, for det er bøvlet og tidskrævende at køre ud", siger Mikkel H. Dorff, der i højere grad tror på telemedicin som fremtiden. Og der skal være politisk ønske oppefra til at fokusere på det, lader den ledende overlæge SKA NYT forstå. Udefunktionen i Nakskov blev etableret i 2016 af overlæge Bodil Himmelstrup, der har tilknytning til egnen og som patienterne stadig er på fornavn med. Lignende ordninger overvejes også i andre specialer i Region Sjælland.

Afstand er vigtig i sundhed. Både i den politiske debat og i den kliniske praksis. "Lægerne skal være med til det, for det er bøvlet og tidskrævende at køre ud," siger ledende overlæge Mikkel H. Dorff. Foto: SKA

Udefunktionen blev etableret i 2016 på Nakskov Sundhedscenter af overlæge Bodil Himmelstrup. Foto: Lollands Kommune

Mange specialer til stede i Nakskov Sundhedscenter. Foto: SKA

FSK HAR ORDET

Kære Mette, Nicolai og Magnus,

Tillykke med den nye regering. Vi er mange som er spændte på, hvad dette vil betyde for de kommende år i et stærkt skrantende sundhedsvæsen, hvor vi i årevis er blevet sparet i sæk. Forleden tilførte I 1,5 milliarder kroner. I afskaffer omprioriteringsbidraget og opretter 100 nye hoveduddannelsespladser i almen medicin, så man kan prøve at bekæmpe lægemanglen. Det lyder forjættende, men er det nok til et sundhedsvæsen, som halter med krykkestokke, og det meste af tiden ligger i en seng på gangen uden nødkald. Pengene er stort set allerede spist af de opgaver, der venter, og der er ikke plads til løft af kvalitet og ansættelsesvilkår til gavn for patienter og ansatte.

Det første, Magnus Heunicke gjorde som ny sundheds- og ældreminister den 28. juni 2019, var at udstede en bekendtgørelse: at der gives gratis HPV-vaccine til drenge. Fra 1. september 2019 kan alle drenge som er blevet 12 år efter den 1. juli 2019 få gratis HPV-vaccine. Men ikke dem som er ældre. Som kræftsygeplejerske må jeg bare sige, at det ikke kan være så svært at lave et regnestykke om, hvad der kan betale sig. Skal vi forebygge eller skal vi efterbehandle?

Jeg ser i mit daglige arbejde på stråleterapien på Herlev Hospital mænd fra slut-20'erne til 50'erne, som kommer til strålebehandling for mundsvælgekraft og endetarmskraft. Dette er mænd, som har levet et sundt liv, men grundet seksuelt overført HPV ender det med kraft. Det er bevist, at vi med HPV-vaccinationen kan undgå 85 % af alle tilfælde med endetarmskraft og 90 % af alle tilfælde af kønsvorter. Vi vil også forhindre smitte mellem mennesker, hvis alle tilbydes vaccinen. Vidste I, at mindst 80 % af alle seksuelt aktive i løbet af deres liv vil blive smittet med HPV én eller flere gange?

Hvis vi skal undgå flere af disse patienter de kommende år, har vi brug for et catch-up program til drenge op til 25 år, så kan vi redde flere liv og bekæmpe ulighed i sundhed. Som det er i dag, er det kun dem som har penge og viden om HPV-vaccinen, som giver deres sønner en vaccine til 3000 kr.

Jeg hørte Søren Brostrøm, direktør i Sundhedsstyrelsen, på Danske Kræftforskningsdage, han fortalte, at det kommer til at koste 52.000 kr. at behandle drengene som nu tilbydes vaccinen. Hvad koster det at efterbehandle dem, som desværre bliver ramt af en HPV-udløst kraft i voksenlivet?

Det er glædeligt, at vi allerede nu kan se en effekt hos de piger, som har modtaget HPV-vaccine, ved en markant lavere forekomst af forstadier til livmoderhalskraft blandt de kvinder, der er HPV-vaccineret end blandt dem, som ikke er.

I vores søsterland Norge har de taget skridtet fuldt ud og tilbyder HPV-vaccinen til alle børn i 7.klasse. Her bliver børnene vaccineretovre i skolen, som da vi kom til skoletandlægen i gamle dage. På den måde er det også sikret, at alle får deres to vacciner inden for rette tid.

Kom nu, Danmark, og vores nye regering, sæt jer i stolen og gennemfør noget revolutionerende, nemlig gratis HPV-vaccine til alle unge under 25 år.

Venlig hilsen
kræftsygeplejersken Helle

Åbent brev til den nye regering

"I vores søsterland Norge har de taget skridtet fuldt ud og tilbyder HPV-vaccinen til alle børn i 7. klasse."

FSK

Fagligt Selskab for Kræftsygeplejersker (FSK) har eksisteret siden 1980 - og er med ca. 1000 medlemmer et af de ældste og største faglige selskaber under Dansk Sygeplejeråd.

Formålet med FSK er at udvikle og synliggøre sygeplejens betydning indenfor kræftområdet.

Alle aktive medlemmer af Dansk Sygeplejeråd, som er beskæftiget med kræftpatienter, kan optages.

Helle Mathiasson

Bestyrelsesmedlem af FSK, sygeplejerske i Stråleterapien på Herlev Hospital, master i professionel kommunikation.

FRA MIT
HJØRNE
KRONIK

DMCG: "endnu teenagere, men med store planer for voksenlivet"

Alle kræftpatienter i Danmark skal sikres patientforløb af høj og ensartet kvalitet samt bedst mulig livskvalitet. Sammenslutningen af danske multidisciplinære cancergrupper (DMCG'erne) fremmer kræftbehandlingen i Danmark ved at bringe lægefaglig ekspertviden, klinisk indsigt og indgående kendskab til kræftpatienters forløb og behandling i spil i det danske sundhedsvæsen.

Barn af Kræftplan II og KOF

DMCG'erne er blevet store teenagere. Grupperne blev i deres nuværende form en realitet for 14 år siden i forbindelse med vedtagelsen af Kræftplan II. Gruppernes organisering og virke var året tidligere blevet beskrevet i KOF-rapporten 'Klinisk Kræftforskning i Danmark' fra Udvalget vedrørende Kræftplan og Forskning (KOF-udvalget) under Statens Videnskabelige

Forskningsråd. I rapporten blev fremsat ønske om, "inden for de enkelte kræftformer på tværs af landet og i et internationalt samarbejde at gennemføre klinisk kræftforskning og indsamling af viden, der kan danne grundlag for landsdækkende behandlingstiltag. [...] Skal dette mål opfyldes, er der behov for en styrkelse af de eksisterende landsdækkende sygdoms-specifikke grupper ved oprettelse af danske multidisciplinære cancergrupper (DMCG)."

De nyetablerede DMCG'er fik således til opgave at arbejde med alle aspekter af klinisk kræftforskning, der vedrører forebyggelse, udredning,

behandling (kirurgisk, medicinsk og strålebehandling) og rehabilitering inden for deres pågældende kræftsygdomsområder.

Tre hovedopgaver

Særligt tre meget væsentlige opgaver har hidtil ligget øverst på gruppernes opgaveliste:

1. At bidrage til udarbejdelse og vedligeholdelse af evidensbaserede, **landsdækkende kliniske retningslinjer** for patientforløbet, fra diagnostik og behandling til opfølgning og rehabilitering, samt den tilhørende forskning inden for såvel primær- som sekundærsektor.
2. Udarbejdelse og vedligeholdelse af **nationale kliniske kvalitets- og forskningsdatabaser** til monitorering samt indsamling af data/evidens til de kliniske retningslinjer, samt gennemførelse af og deltagelse i lokale, landsdækkende og internationale videnskabelige kliniske protokoller.
3. Koordinere og støtte **klinisk kræftforskning** og samarbejdet med den laboratoriebaserede forskning og arbejdet med biobanker.

Gennem en meget stor indsats i de enkelte DMCG'er i et nært samarbejde med Regionernes Kliniske Kvalitetsudviklingsprogram (RKKP), har særligt punkt 1 og 2 vedrørende landsdækkende kliniske retningslinjer og nationale kliniske kvalitets- og forskningsdatabaser nået et niveau, som store dele af det resterende sundhedsvæsen med fordel kunne adaptere. Den kliniske kræftforsknings livsbetingelser udfordres derimod til stadighed hårdere i den ekstremt pressede kliniske hverdag.

Visioner for fremtiden

Sammenslutningen af DMCG'erne, DMCG.dk arbejder aktuelt på en handlingsplan for 2020, som skal afspejle den tilhørende strategi for perioden 2020-2022. Omend endnu knapt endelig vedtaget er handlingsplanen tænkt at skulle bygges op omkring fire strategiske DMCG-pejlemærker for den 3-årige strategiperiode:

- 1. Evidensbaseret beslutningsstøtte:**
Evidens som grundlag for høj og ensartet kvalitet i patientforløbet
- 2. Datastøttet kvalitetsudvikling:**
Løbende monitorering og analyse der understøtter forbedring i frontlinjen
- 3. Ny viden gennem forskning:**
Ny viden til bedre kræftbehandling, længere liv og højere livskvalitet
- 4. Patientinvolvering og samarbejde:**
Patientfokus og videndeling som afsæt for kvalitet i hele forløbet

Samarbejdet med Danish Comprehensive Cancer Center (DCCC)

DCCC arbejder ligesom DMCG.dk gennem fokus på styrket forskning og videndeling på at fremme kræftbehandlingen i Danmark. Koblingen mellem forskning, praksis og nationalt samarbejde er begge steder centrale for at understøtte, at ny viden bringes hurtigt i spil til gavn for kræftpatienterne.

Med afsæt i det store sammenfald mellem DCCC's og DMCG.dk's mål og interesser har det været oplagt at styrke og strukturere samarbejdet, hvorfor det er besluttet at videreudvikle samarbejdet i forhold til de opgaver, som i

Med afsæt i det store sammenfald mellem DCCC's og DMCG.dk's mål og interesser, har det været oplagt, at styrke og strukturere samarbejdet

fællesskab skal løses på kræftområdet. Et konkret eksempel herpå er etablering af konferencen Danske Kræftforskningsdage, som samler klinikere, forskere, patientforeninger og beslutningstagere inden for sundhedsvæsenet.

Danske Kræftforskningsdage

Som repræsentant for de kliniske fageksperter og dermed den patientnære del af kræftbehandling, forskning og udvikling er de Danske Kræftforskningsdage for DMCG.dk allerede blevet en særlig mærkedag. Her gives mulighed for dels at flage med de solide indsatser og banebrydende resultater, men nok så vigtigt at udbygge såvel interne som eksterne netværk. Samarbejdet med DCCC og kræftområdets øvrige ildsjæle er ikke kun i forbindelse med disse dage, men i hverdagen helt central, når ambitionsoverliggeren for indsatsen for fremtidens kræftpatienter gennem hele sygdomsforløbet og opsamling herpå bevidst er lagt historisk højt.

Sensommerens Danske Kræftforskningsdage 2019 blev på ny en succes og overgik på alle områder forventning og rammer fra succesen ved debuten i 2018. Gennem spændende faglige indlæg, posters, workshops, markedsplads og hinandens selskab lykkedes det i gennem to varme sommerdage at aktivere over 500 deltagere fra en start til slut. Den oplevede interesse og fællesforståelse giver forhåbning om, at fremtidens behandlingskvalitet vil sikres gennem den fortsatte opbakning til den nødvendige kliniske forskning og udvikling i den maksimalt pressede kliniske hverdag.

DMCG - "endnu teenagere, men med store planer for voksenlivet"

Den klinisk faglige viden og indsats er et centralt element i indsatsen for effektive, sikre og patientcentrerede kræftforløb. DMCG samarbejder på tværs af lægefaglige discipliner og geografi og har på få år gennem landsdækkende kliniske retningslinjer, nationale kvalitetsdatabaser, involvering i bl.a. kræftpakkeforløb, MDT-konferencer, PRO, biobanking, faglige udvalg, konferencer, Kræftplaner og patientnær klinisk kræftforskning været med til at bringe dansk kræftbehandling op på internationalt absolut højeste niveau. Til trods for endnu blot at være 'teenagere' er DMCG blevet en uundværlig deltager i det danske sundhedsvæsen. Og som antydnet har vi store planer for 'voksenlivet'.

Michael Borre

Uddannet læge i 1989 på Københavns Universitet. Professor, urolog, kirurg fra AUH med doktorafhandling om prostatakræft og biomarkører. Interessefeltet inkluderer prostatakræft, kræftepidemiologi, billeddiagnostik, livsstilsintervention og prognostiske og prediktive biomarkører. Formand for DMCG.dk, ligeledes bestyrelsesposter i DUCG, DAPROCA, m.m. Fra 2019 æresprofessor på Zhengzhou University Hospital, Kina. CV indeholder ligeledes over 220 peer-reviewede videnskabelige artikler m.m.

Primær sektor: Færre læger, flere ældre patienter

Antallet af patienter per praktiserende læge på 70 eller derover er siden 2010 steget med hele 32 procent, ifølge PLO. /SKA

Regionsklinikker til Region Sjælland

Sundhedsminister Magnus Heunicke (S) har givet Region Sjælland dispensation til at oprette regionsklinikker i syv områder med stor lægemangel. Lignende dispensation er tidligere givet i Nordjylland. /SKA

"I dag har omkring halvdelen af alle danskere overvægt, men det tal vil stige til 66 pct. i 2045," siger Mette Lolk Hanak, der er afdelingschef for Forebyggelse og Oplysning i Kræftens Bekæmpelse. Foto: Colourbox.com

Kun hver femte dansker bekendt med overvægt som årsag til kræft

En af de allerstørste risikofaktorer for at få kræft er overvægt. Men kun 22 pct. af danskerne forbinder overvægt med risikoen for kræft. Det viser en ny undersøgelse, som Kræftens Bekæmpelse og Sundhedsstyrelsen står bag. Overvægt øger risikoen for mindst 13 forskellige kræftformer, og nogle af dem er de mest hyppige kræftformer som brystkræft og tarmkræft. /SKA

Gentofte Danmarks sundeste kommune

For første gang er nyhedsbrevet Kommunal Sundheds Kommune-Barometeret gået i luften. Ud fra en lang række data viser barometeret, at Gentofte Kommune er Danmarks sundeste kommune. /SKA

Region Hovedstaden bruger 460-480 mio. kr. mere end de ville gøre med en IT-løsning svarende til den, man har valgt i Region Midtjylland, vurderer sundhedsøkonom Jes Søgaard. Foto: Kaare Smith

Sundhedsplatformen: IT-udgifter spiser mest af Region Hovedstadens budget

Region Hovedstaden bruger 2,7 pct. af sine driftsudgifter på IT og dermed mest af alle regioner - bl.a. på grund af Sundhedsplatformen, viser ny analyse omtalt i Dagens Medicin. /SKA

Flere penge til regionerne

1.5 mia. kr. ekstra. Så meget får regionerne ekstra næste år. Danske Regioner havde krævet to milliarder kroner. "Et godt resultat," siger Stephanie Lose, formand for Danske Regioner. "Jeg er rigtig glad for, at vi med denne aftale får det største økonomiske løft til sundhedsvæsenet siden finanskrisen", siger Heino Knudsen, regionsrådsformand i Region Sjælland. /SKA

Region Sjælland får professor i multisygdom

Ph.d., overlæge Anne Frølich tiltrådte fredag d. 30. august som klinisk professor i multisygdom og kronisk sygdom ved Institut for Folkesundhed, Københavns Universitet og Næstved, Slagelse og Ringsted sygehuse, Region Sjælland. /SKA

Intravenøs behandling til borgere, nu i kommunalt regi. Foto: Colourbox.com

Region og kommuner i samarbejde om patienter, der skal have intravenøs behandling

Region Nordjylland og de nordjyske kommuner har ifølge Sundhedspolitisk Tidsskrift som de første i landet givet håndslag på en forpligtende rammeaftale om intravenøs behandling til borgeren i kommunalt regi. "Det vil være en lettelse for mange patienter, som bliver sparet for hospitalsophold eller transporttid og måske endda har mulighed for at passe deres arbejde under behandlingen," siger Arne Boelt, formand for Kommune-kontaktrådet i Nordjylland. /SKA

50 kr. pakken. Både Lægeforeningen og Kræftens Bekæmpelse finder regeringens foreslåede forhøjelse af cigaretpriser utilstrækkelig. Foto: Colourbox.com

Skuffelse over udspil til nye cigaretpriser

Prisudspillet fra regeringen er for slapt. Vi skal have prisen for en pakke cigaretter op på 60 kr. nu og derefter op på 90 kr., siger Jesper Fisker fra Kræftens Bekæmpelse. Også Lægeforeningens Andreas Rudkjøbing er "dybt skuffet". /SKA

Citat citat slut

”Udviklingen er farlig – hvis ikke udviklingen vendes, så taber DCCC klinikerne på gulvet. Så vil de føle, at andre har overtaget projektet, nemlig cheferne, djøf’erne, Kræftens Bekæmpelse og alle de andre, der ikke beskæftiger sig med behandling af patienters kræftsygdom. Endnu er det selvfølgelig ikke et problem, men klinikere stemmer med fødderne, og de stemmer hurtigt”

Kristian Lund, chefredaktør, om Danske Kræftforskningsdage 2019, Sundhedspolitisk Tidsskrift

---

”Når vi ser på, hvor mange praktiserende læger, der går på pension om året, bliver vi nødt til at gøre noget drastisk. Jeg kommer selv fra Næstved, hvor vi er gået fra 15 til 85 pct. lukket tilgang af patienter på få år. Derfor skal vi bruge alle redskaber. Jeg har fået en masse gode idéer fra Lægeforeningen og PLO, men jeg har endnu ikke set forslag, der kan erstatte det forslag om tjenestepligt”

Magnus Heunicke (S), nytiltrådt sundhedsminister, om tjenestepligt til medicinstuderende, i Dagens Medicin

---

”den største katastrofe i mit professionelle liv, og jeg har været læge i 28 år”

Anne Jung, ormand for Det Regionale Overlægeråd i Region Sjælland, om Sundhedsplatformen, til TV2 Øst

---

”der er ingen skyttegrave mellem os og kommunerne.
Vi vil alle arbejde for fælles løsninger for det nære sundhedsvæsen”

Heino Knudsen (S), regionsrådsformand, Region Sjælland, under debat, citat fra Twitter

---

”Svendborgsagen havde slet ikke noget med den strammere lov at gøre, og læger bør bruge os – ikke frygte os”

Anne-Marie Vangsted, direktør, Styrelsen for Patientsikkerhed, i Dagens Medicin

---

Tilmeld dig kurserne på www.skaccd.org

Nyt kursus:

Kræftsygdomme og behandling

En introduktion til de store kræftsygdomme og generelle behandlingsprincipper.

Finder sted på Scandic Roskilde onsdag d. 27. november, 2019

SKA tilbyder eksempelvis sekretærer, der arbejder med kræftpatienter, en indføring i den onkologiske værktøjskasse.
Foto: Colourbox.com

SKA tilbyder sundhedsprofessionelle, der arbejder med kræftpatienter, en indføring i den onkologiske værktøjskasse. En introduktion til de store kræftsygdomme og generelle principper i forhold til kemoterapi, immunterapi og strålebehandling, derudover vil der som noget nyt også være programpunkter om hæmatologi og de mest almindelige kirurgiske indgreb i forbindelse med ondartet sygdom. Grundkurset er designet til sekretærer, men egner sig til alle slags faggrupper, der jævnligt møder kræftpatienter i deres arbejdsliv. /SKA

Nyt kursus:

Kræft og PRO

Patient Reported Outcome er blevet et væsentligt emne inden for sundhedsvæsenet.

Finder sted på IDA Mødecenter onsdag d. 15. januar 2020

Professor, overlæge Mogens Grønvold runder PRO-kurset af med en overvejelse om, i præcis hvor høj grad man kan måle livskvalitet.

Studier har antydnet store gevinster for patienter og sundhedsvæsen ved at lade patienter i større grad af rapportere deres tilstand ved hjælp af telemedicinske løsninger. Med dette SKA-kursus kan du granske fænomenet hjulpet på vej af flere førende eksperter og praktikere fra hele landet. Fra teori til praksis og tilbage igen og hele tiden med kræftområdet som fokus. En professor runder af med en overvejelse om, i præcis hvor høj grad man kan måle livskvalitet? /SKA

Nyt kursus:

Kræftbehandling for begyndere – praktisk anvendelighed for yngre læger

Kurset tager fat på både akutte medicinske tilstande og det brede spektrum af tilgængelige behandlinger.

Et kursustilbud til alle yngre læger, der møder kræftpatienter på eksempelvis akutmodtagelser, medicinske – herunder onkologiske og hæmatologiske – afdelinger, kirurgiske afdelinger, intensive afdelinger og almen praksis. Kurset tager således fat på både akutte medicinske tilstande og det brede spektrum af tilgængelige behandlinger. Et oplæg giver også sit bud på, hvordan man i 2019 kommunikerer med det kræftsyrige menneske. Her er hurtigt anvendelig viden om en patientgruppe, som yngre læger fra alle specialer vil møde oftere og oftere.

/SKA

Finder sted på
Comwell Roskilde
torsdag d. 5. december,
2019

Kurset er også til nye læger inden for onkologien, der har behov for en effektiv introduktion til specialet.
Fotoet her er dog fra Billeddiagnostisk Afdeling, SUH.
Foto: Region Sjælland

Nyt kursus:

Bivirkninger til immunterapi

Med specifikke, case-baserede problemstillinger.

SKA har tidligere holdt kurser om immunterapi. I den forbindelse har bivirkninger også været berørt. Under tidligere kurser har det vist sig, at der er et stort behov for at vide mere om bivirkningerne og den mest hensigtsmæssige efterfølgende behandling af disse. På den baggrund har SKA besluttet at holde dette kursus; med specifikke, case-baserede problemstillinger. Kurset er for læger og sygeplejersker.
/SKA

Pneumonitis er et eksempel på en ganske hyppig bivirkning i forbindelse med immunterapi.
Foto: Colourbox.com

Finder sted på
candic Roskilde
tirsdag d. 12. november,
2019

meget interessant

gav stof til
eftertanke og
brugbart i
forhold til at
vejlede borgere
i primærsektor

levende overlevering
og praksisnært

Kursus: *Sammenhæng og koordinering på tværs*, Scandic Roskilde, 4. september, 2019

undervisning på et
højt fagligt niveau.

vi løb tør for kaffe

Bo [Snedker Boman, red.] har
en fantastisk evne til at se
tingene fra andre perspektiver

praksisnær og
brugbar viden

Kursus: *Smertebehandling af kræftpatienter – fra lidelse til lindring*, Scandic Roskilde, 10. september, 2019

meget
praksisnært

spændende emner.
Gode foredragsholdere.

alt i alt rigtig
godt. Meget
spændende
information fra
forskellige fore-
dragsholdere.

Kursus: *Mødet med den kræftsige borger i Hvidovre kommune*, Hvidovre Rådhus, 23. september, 2019

Alle citater er hentet fra SKA's elektroniske evalueringer, indhentet i umiddelbar forlængelse af de afholdte kurser

SKA NYT udkommer også som **nyhedsbrev** nu

SKA tilbyder opdatering om kursusvirksomhed m.m. i de stræk, der er mellem magasinet, som du sidder med i hånden.

SKA arbejder på nye kurser hele tiden. Og nu og da er der langt til næste udsendelse af nærværende magasin, når et nyt kursus er udklækket. Derfor har vi nu lavet et nyhedsbrev, der kan holde interesserede opdaterede om SKA's mange tilbud. Nyhedsbrevet skal udkomme en

5-6 gange om året, så det er ikke noget, der kommer til at oversvømme folks indbakker, pointerer projektsygeplejerske Hanne Dyrhund Jessen, der sammen med SKA's informationsmedarbejder har udviklet nyhedsbrevet. /SKA

Du kan tilmelde dig nyhedsbrevet ved at skrive til hadj@regionsjaelland.dk

OBS

Nyhedsbrevet kører helt uafhængigt af dit eventuelle SKA NYT-abonnement, også selvom du modtager SKA NYT elektronisk, og ikke i fysisk form

Du modtager nyhedsbrevet 5-6 gange årligt, derudover bruger SKA ikke din adresse til andet.

Veloverstået repræsentantskabsmøde

SKA har lige holdt sit andet møde med repræsentantskabet i sin nye Region Sjælland-baserede, MDT-orienterede konstruktion.

Repræsentanter fra patologi, medicin, klinisk biokemi, nuklearmedicin, hæmatologi, onkologi og kirurgi deltog i SKA's andet repræsentantskabsmøde, der gjorde status over et år 1 i Region Sjælland med masser af velbesøgte kurser og en høj grad af opfølgning på de forslag, der kom fra repræsentantskabet ved første møde året forinden. Derudover modtog sekretariatet forslag til fremtidige kurser, som der vil blive arbejdet videre på i den kommende tid. /SKA

Repræsentanter fra en lang række specialer deltog i SKA's andet repræsentantskabsmøde på SUH, Roskilde.
Foto: Region Sjælland

Godkendelser fra FDA

DARZALEX® (daratumumab)

i kombination med lenalidomid og dexamethason til voksne med nydiagnosticeret myelomatose, der ikke er vurderet egnede til autolog stamcelletransplantation (juni, 2019)

XPOVIO™ (selinexor)

i kombination med dexamethason til voksne med relapset eller refraktær myelomatose, hvor der er givet mindst fire terapier og hvor sygdommen er refraktær behandlet med mindst to proteasehæmmere, mindst to immunmodulerende behandlinger og et anti-CD38 monoklonalt antistof (juli, 2019)

KEYTRUDA® (pembrolizumab)

til avanceret skvamøs spiserørskræft (juli, 2019)

NUBEQA® (darolutamid)

til ikke-metastatisk, kastrationsresistent prostatakræft (juli, 2019)

ROZLYTREK™ (entrectinib)

til voksne og børn på + 12 år med solide tumorer, der har en NTRK-genfusion uden kendt påkrævet resistensmutation, med metastatisk sygdom, eller hvor kirurgisk resektion sandsynligvis vil medføre svær morbiditet, og hvor der er progression efter behandling eller der ikke forefindes tilfredsstillende standardterapi (august, 2019)

ROZLYTREK™ (entrectinib)

til voksne med metastatisk NSCLC, hvor tumorer er ROS1-positive (august, 2019)

INREBIC® (fedratinib)

til voksne med intermediær-2 eller højrisiko primær eller sekundær myelofibrose (august, 2019)

KEYTRUDA® (pembrolizumab) + LENVIMA® (lenvatinib)

til behandling af voksne med avanceret livmoderkræft, der ikke er MSI-H eller dMMR, og hvor patient har progression efter systemisk terapi uden at være egnet til kurativ kirurgi eller stråling (september, 2019)

ERLEADA™ (apalutamide)

til behandling af metastatisk kastrationssensitiv prostatakræft (september, 2019)

DARZALEX® (daratumumab)

til voksne patienter med myelomatose, i kombination med bortezomib, thalidomid og dexamethason hos nydiagnosticerede patienter egnede til autolog stamcelletransplantation (september, 2019)

OBS

Denne side er blot vejledende og til almen orientering. Den må ikke erstatte de mere grundige tekster, der forefindes hos de respektive agenturer m.m.

Godkendelser fra EMA

LONSURF® (trifluridin + tipiracil)

monoterapi til voksne med metastatisk mavekræft, hvor der tidligere er givet mindst to tidligere systemiske behandlingsregimer rettet mod avanceret sygdom (juli, 2019)

TECENTRIQ® (atezolizumab)

i kombination med nab-paclitaxel og carboplatin som førstelinjebehandling af voksne med metastatisk, non-skvamøs NSCLC, hvor der ikke er lokaliseret EGFR-muterede eller ALK-positive tumores + i kombination med carboplatin og etoposid til førstelinjebehandling af voksne med SCLC i udvidet stadie (juli, 2019)

VITRAKVI® (larotrectinib)

til voksne og børn med solide tumorer, der har NTRK-genfusion, til metastatisk sygdom, eller hvor tumor ikke kan fjernes kirurgisk og der ikke gives andre fyldestgørende behandlingsmuligheder (juli, 2019)

KEYTRUDA® (pembrolizumab)

i kombination med axitinib som førstelinjebehandling af avanceret nyrekræft hos voksne (august, 2019)

EMPLICITI® (elotuzumab)

i kombination med pomalidomid og dexamethason til behandling af voksne med relapset eller refraktær myelomatose, hvor der er givet mindst to tidligere terapier inklusiv lenalidomid og en proteasomhæmmer og hvor der er konstateret progression efter seneste terapi (august, 2019)

Anbefalinger fra Medicinrådet

IMFINZI® (durvalumab)

som mulig standardbehandling til patienter med ikke-småcellet lungekræft i stadie III og PD-L1-ekspression $\geq 25\%$, der har modtaget kurativt intenderet kemoradioterapi (juni, 2019)

ALUNBRIG® (brigatinib)

til patienter med ALK-positiv ikke-småcellet lungekræft, som tidligere er behandlet med crizotinib (september, 2019)

KISQALI® (ribociclib)

i kombination med fulvestrant som mulig standardbehandling til ER+/HER2- lokalt fremskreden eller metastatisk brystkræft (september, 2019)

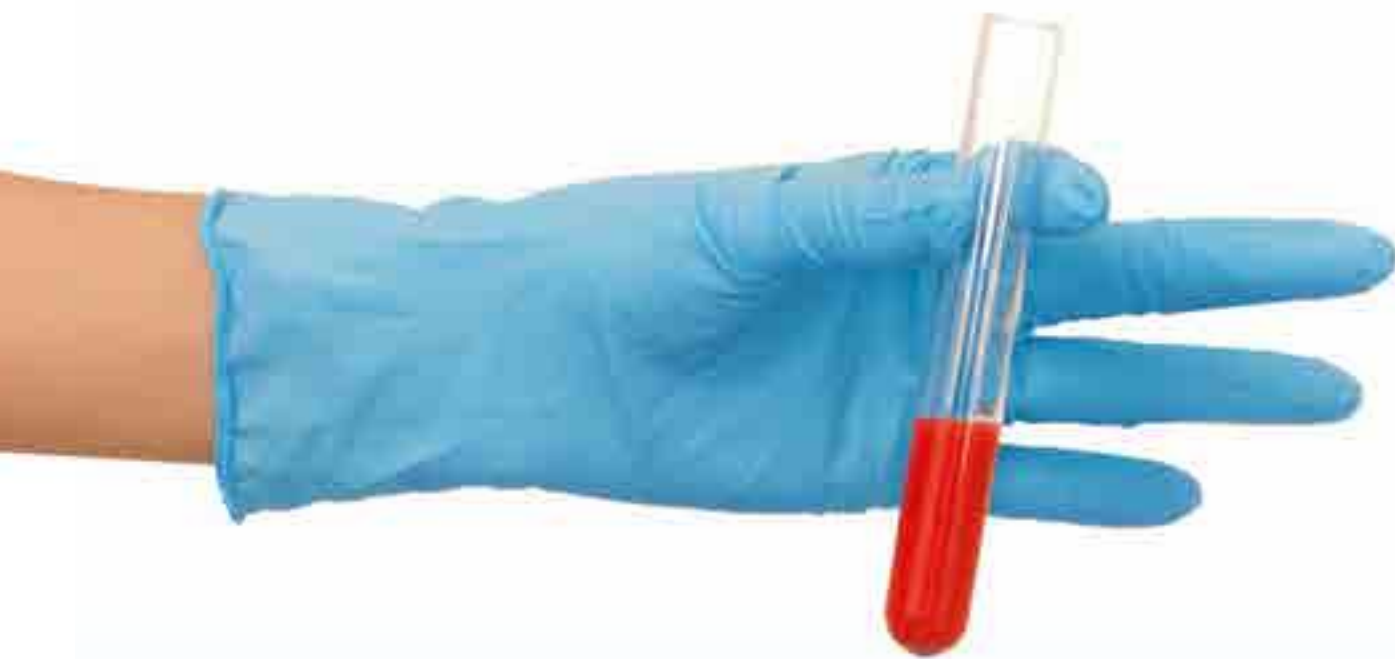
Revlimid® (lenalidomid)

i kombination med bortezomib og dexamethason som mulig standardbehandling til tidligere ubehandlede patienter med knoglemarvskræft, der ikke er kandidater til højdosiskemoterapi med stamcellestøtte + vedligeholdelsesbehandling som mulig standardbehandling til patienter med myelomatose efter højdosiskemoterapi med stamcellestøtte (september, 2019)

SKA-kurser

04-09-2019	Sammenhæng og koordinering på tværs Scandic Roskilde
10-09-2019	Smertebehandling af kræftpatienter – fra lidelse til lindring Scandic Roskilde
23-09-2019	Mødet med den kræftsige borger i Hvidovre kommune Hvidovre Rådhus
02-10-2019	MDT-samarbejde indenfor prostatakraft i Region Sjælland Snekken Trattoria, Roskilde
30-10-2019	Mødet med kræftpatienten i kommunerne – modul III Comwell Roskilde
12-11-2019	Bivirkninger til immunterapi Scandic Roskilde
27-11-2019	Kræftsygdomme og behandling: Til lægesekretærer, bioanalytikere og serviceassistenter Scandic Roskilde
05-12-2019	Kræftbehandling for begyndere Comwell Roskilde
08-01-2020	SOTA: Brystkræft, Region Syd Comwell Middelfart
15-01-2020	Kræft og PRO IDA Mødecenter, København

Med forbehold for ændringer og nye kurser.

Hvad er **SKA**?

Sammenslutningen af Kræftafdelinger i Østdanmark, SKA, blev oprettet i 1996. SKA præsenterer viden om kræftsygdomme, diagnostik og behandling til medarbejderne i sundhedsvæsenet og til offentligheden, herunder patienter og pårørende.

SKA er en non-profit organisation, finansieret af Region Sjælland.

Besøg SKA på www.skaccd.org

